

SBORNÍK

ČESKOSLOVENSKÉ GEOGRAFICKÉ SPOLEČNOSTI

ROČNÍK 1979 • ČÍSLO 2 • SVAZEK 84

ZEMŘEL UNIV. PROF. RNDr. MILOŠ NOSEK, DrSc.

J. Demek: *Professor Miloš Nosek dead.* — Sborník ČSGS 84:2:89—92 (1979). — By the death of Professor Miloš Nosek on 18 December 1978 at the age of 56, the Czechoslovak Geography has lost one of its outstanding climatologists. A scientist of great distinction, he held the Chair of Geography, Faculty of Natural Sciences at J. E. Purkyně's University in the city of Brno. He was also a Honorary Member of the Czechoslovak Geographical Society, serving as its President from 1972 to 1975.

Dne 18. prosince 1978 zemřel neočekávaně a předčasně ve věku 56 let významný český geograf a předseda naší společnosti v letech 1972—1975, univerzitní profesor RNDr. Miloš Nosek, doktor geografických věd. Když jsem v roce 1972 psal pro Sborník Československé společnosti zeměpisné (roč. 77, str. 250—254) článek k jeho padesátinám, netušil jsem, že tak předčasně budu muset psát nekrolog. Profesor Miloš Nosek zemřel v plné práci a ještě den před svým úmrtím pracoval ve své pracovně na katedře geografie přírodovědecké fakulty univerzity J. E. Purkyně v Brně. Pro naši geografii je to velká ztráta, protože zesnulý byl nejen vynikající odborník, ale i výborný vysokoškolský učitel a organizátor naší vědy.

Je tomu právě 30 let, kdy jsem jako mladý student nastoupil na místo pomocné vědecké síly v zeměpisném semináři pedagogické fakulty univerzity v Brně a pracoval právě pod vedením tehdy mladého asistenta Miloše Noska. Již jako studenti jsme si jej vážili nejen pro jeho odborné znalosti, ale i pro jeho životní vyzrálost, ke které jistě přispěly jeho trpké zážitky za okupace. Již tehdy se ukazovaly charakterové rysy, které ho potom vedly k vedoucím pozicím v české geografii. Byla to veliká pracovitost a houževnatost a zejména vysoká náročnost k sobě i ke svým spolupracovníkům. Profesor Nosek nikdy nevolil snadné cesty k úspěchu. Naopak mnohdy se nám zdálo, že prověřuje své síly právě tím, že si vybírá ty obtížné cesty k dosažení výsledků. Jeho houževnatost a pracovitost pak přinášela úspěchy i v těchto obtížných podmínkách.

Jádro vědecké činnosti profesora Miloše Noska tvoří vědecké práce z meteorologie a klimatologie. Již ve svých prvních pracích se orientoval na problematiku kolísání podnebí, aplikaci statistických metod v klimatologii a na klimatografii ČSSR, a to především na klimatografii Moravy a speciálně města Brna. Tyto základní směry pak prohluboval ve svých dalších pracích publikovaných jak v ČSSR, tak i v zahraničí. Jeho práce měly nejen teoretický, ale i praktický význam. Zde je třeba vyzvednout jeho práci K problému sucha v jižní části Dyjsko-svrateckého úvalu publikovanou v Pracích Moravskoslezské akademie věd přírodních v roce 1953. Velkou pozornost v řadě prací věnoval profesor Nosek

analýze říjnového zvýšení srážek ve střední Evropě. Připomínám zejména jeho práce Srážkové singularity října na území ČSSR v Meteorologických zprávách v roce 1964 a Sekulární kolísání říjnových srážek v karpatské části povodí Dunaje v tomto časopise v roce 1964. Shrnující publikace Říjnové srážkové singularity na území ČSSR pak vyšla ve Folia Přírodovědecké fakulty UJEP, Geographia č. 5. Řada prací zesnulého je rovněž věnována srážkovým poměrům, oblačnosti, slunečnímu svitu a celkově městskému podnebí Brna. Profesor Nosek tak svými pracemi úspěšně navázal na předválečné tradice brněnské klimatologie rozvíjením problematiky dynamického posuzování klimatu.

Zvláštní význam nejen pro klimatologii, ale pro celou geografii mají knižní publikace profesora Noska, a to kniha Praktická klimatologie (Naše vojsko, Praha 1954) a kniha Metody v klimatologii (Academia, Praha 1972). Tyto publikace znamenaly novou etapu ve vývoji naší klimatologie a ovlivnily i proniknutí statistických metod do celé geografie.

V posledních letech se pak zesnulý zabýval teoretickými problémy geografie a světónázorovým působením této vědní disciplíny. Jako předseda Československé společnosti zeměpisné hodnotil stav a vývoj naší geografie (srov. náš časopis v roce 1976). Značnou pozornost rovněž věnoval rozvíjení systémových přístupů v geografii (Přírodní vědy ve škole 1976—1977).

Během svého působení na brněnské univerzitě Jana Evangelisty Purkyně vytvořil zesnulý profesor Miloš Nosek v Brně univerzitní klimatologickou školu. Zesnulý byl celý svůj život zapáleným učitelem, který měl porozumění pro mladé studenty. Jistě tato vzácná schopnost je příčinou, že na katedře geografie přírodovědecké fakulty UJEP se pod jeho vedením od roku 1971 vytvořil kolektiv mladých perspektivních pracovníků.

Prof. dr. Miloš Nosek byl i talentovaným organizátorem. Byl předsedou komise pro obhajoby doktorských prací (DrSc.) z geografie, působil jako předseda tří komisí pro obhajoby kandidátských disertačních prací, předseda rigorózních komisí na přírodovědecké fakultě UJEP a předseda komise expertů pro skupinu studijních oborů č. 13 (geografie) při ministerstvu školství CSR. V posledních letech věnoval velké úsilí přestavbě výuky geografie na vysokých školách v rámci zavádění nové československé výchovně vzdělávací soustavy. Zesnulý byl rovněž členem Československého národního komitétu geografického.

Byl jsem svědkem velkého úsilí, které profesor Miloš Nosek věnoval naší vrcholné profesionální organizaci — Československé geografické společnosti. Zejména jako předseda společnosti v letech 1972—1975 dovedl stmelit kolektiv ústředního výboru a zaměřit jeho činnost na hlavní problémy současné české geografie. Za svoji dlouholetou činnost ve společnosti byl na 12. sjezdu Československé společnosti zeměpisné v Plzni v roce 1975 zvolen jejím čestným členem. Byl rovněž nositelem zlatého odznaku Československé společnosti zeměpisné. Na 13. sjezdu československých geografů v Levicích byl v roce 1978 zvolen členem ústřední revizní komise Československé geografické společnosti. Profesor Nosek rovněž dlouhá léta aktivně pracoval v redakční radě Sborníku Československé geografické společnosti.

Zesnulý byl rovněž členem a funkcionářem Československé meteorologické společnosti a Československé bioklimatologické společnosti při Československé akademii věd.

Dílo profesora Noska je známé i v zahraničí. Zejména úzké styky měl se sovětskými klimatology a geografy.

Zesnulý profesor Miloš Nosek vykonal za 30 let svého aktivního vědeckého

působení pro geografii úctyhodný kus práce. Za svoji práci obdržel titul vzorného pedagoga Univerzity Jana Evangelisty Purkyně a byl nositelem stříbrné medaile této vysoké školy.

Sledujeme-li zpětně činnost profesora Noska vidíme, že jeho práce pro rozvoj geografie nebyla vždy snadná. Velké úsilí musel věnovat překonání potíží a překážek plynoucích často i z nepochopení při prosazování nových metod, kdy dával přednost přímému a otevřenému řešení před opatrnickou diplomacií.

Univerzitní profesor RNDr. Miloš Nosek, doktor geografických věd zemřel. Jeho dílo však bude žít dále. Čest jeho památce!

Práce prof. dr. Miloše Noska, DrSc.

Seznam prací do roku 1972 je uveden u článku v 77. ročníku našeho časopisu (str. 251—254). Proto uvádím jen práce po tomto datu.

1. *Vybrané kapitoly z meteorologie a klimatologie*. Krajský pedagogický ústav Brno, 1972, 87 str.
2. *Informace o studiu geologických a geografických věd na universitě J. E. Purkyně v Brně*. Přírodovědecká fakulta UJEP, Brno, 1972.
3. *Rozvoj české geografie v letech 1969—1972 mezi 11. a 12. sjezdem České společnosti zeměpisné* [se spoluautory M. Blažkem, J. Demkem, M. Mackou, J. Marešem, V. Novákem, J. Machyčkem a J. Zemánkem]. Česká společnost zeměpisná — Geografický ústav ČSAV Brno, 1972.
4. *Metody v klimatologii*. Academia, Praha, 1972, 433 str.
5. *Geografie, životní prostředí a jeho politické a mezinárodní aspekty*. Sborník Československé společnosti zeměpisné 79:122—131, Praha, 1974.
6. *K 80. výročí Československé společnosti zeměpisné při ČSAV*. Sborník Československé společnosti zeměpisné, 79:77—81, Praha, 1974.
7. *K padesátinám doc. dr. M. Macky CSc.* (společně s J. Demkem). Sborník Československé společnosti zeměpisné 79:299—303, Praha, 1974.
8. *K padesátinám doc. dr. J. Machyčka CSc.* Sborník Československé společnosti zeměpisné 79:303—304, Praha 1974.
9. *Geografie a její současné úkoly ve světónázorové výchově*. Sborník Československé společnosti zeměpisné 80:203—209, Praha 1975.
10. *Geografická ideologicko-metodologická konference*. Sborník Československé společnosti zeměpisné 80:203—209, Praha 1975.
11. *Geografie a její úkoly ve světónázorové výchově*. In: Zeměpis ve výchovně vzdělávacím systému. Sborník referátů pro 13. sjezd českých geografů v Plzni 1975. Studia Geographica 50:49—59. ČSAV — Geografický ústav Brno, 1975.
12. *O systémový přístup k organizaci studia (spolu s J. Minářem)*. Vysoká škola XXIV/1/: 23—25, Praha 1975—1976.
13. *Systémové paradigma v geografii a vědecký světový názor*. Přírodní vědy ve škole, XXVIII/1/:30—31, Praha 1976—1977.
14. *Zpráva o činnosti Československé společnosti zeměpisné za období 1972—1975*. Sborník Československé společnosti zeměpisné 81:104—115, Praha, 1976.
15. *Naše geografie 1972—1975* (spolu s J. Demkem). Sborník Československé společnosti zeměpisné 81:89—103, Praha 1976.
16. *PhDr. a RNDr. Miloš Drápal*. Sborník Československé společnosti zeměpisné, 81:213, Praha 1976.
17. *VII. mezinárodní konference o meteorologii Karpat*. Sborník Československé společnosti zeměpisné 81:219, Praha 1976.
18. *Celostátní studentská vědecká konference v oboru geografie*. Sborník Československé společnosti zeměpisné 81:294, Praha 1976.
19. *Systémové paradigma v geografii a vědecký světový názor*. In: Sborník k ideologickým problémům geografie. Přírodovědecká fakulta UJEP, Brno, 1976.
20. *Třicet let katedry geografie přírodovědecké fakulty University J. E. Purkyně ve svobodné republice*. Scripta Facultatis Scientiarum Naturalium Universitatis Purkyaniana Brunensis 6/8/:3—16, Brno 1976.

21. *Katedra geografie*. Ročenka Univerzity J. E. Purkyně 1968—1975, Univerzita J. E. Purkyně, Brno 1976, str. 613—621.
22. *Niederschläge des kalten Halbjahres in der ČSSR*. Meteorologische Zeitschrift, 1978, v tisku.
23. *Profesor Ing. RNDr. Bohuslav Šimák sedmdesátníkem*. Scripta Fac. Sci. Nat. UJEP Brunensis, Geographia, 9/8:3—5, Brno, 1978.
J. Demek

Summary

PROFESSOR MILOŠ NOSEK (1922—1978)

By the death of Professor Miloš Nosek on 18 December 1978 at the age 56, the Czechoslovak Geography has lost one of the best specialists in climatology. A scientist of great distinction, he was for many years at J. E. Purkyně's University in the city of Brno and held the Chair of Geography, Faculty of Natural Sciences from 1970 to 1978. Graduated 1948 he taught briefly at the Faculty of Pedagogy. Being appointed 1951 to the Faculty of Natural Sciences he remained here until his untimely death.

The years between 1948 and 1978 saw Professor Nosek in full deployment of his ideas and organizing ability. The most successful of his textbooks *Praktická klimatologie* (Practical Climatology) was published in 1954, the second extended edition in 1972 under the title *Metody v klimatologii* (Methods in Climatology).

The list of books and papers is showing 130 items. Many of them are from the branch of Meteorology and Climatology, most of them demonstrating respectable knowledge not only in meteorology and climatology, but in the general geography and its methodology. In the classroom Professor Miloš Nosek made his students think hard and to the point. He was a Chairman and Chief Examiner in Geography of the commissions at the Faculty. Out of school he became the Chairman of the Experts Commission in Geography of the Ministry of Education of the Czech Socialist Republic. Professor Nosek was also for many years an active Member of the Czechoslovak Geographical Society, Czechoslovak Meteorological Society and Czechoslovak Bioclimatological Society. He was elected a Honorary Member of the Czechoslovak Geographical Society 1975 after serving as its President from 1972 to 1975. For his contributions to Geography Professor Nosek was awarded J. E. Purkyně's University Silver Medal.

Prof. RNDr. Miloš Nosek, DrSc. (1922—1978)